

Sử dụng phương pháp dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10 ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị

Nguyễn Thành Minh¹, Lê Thị Hồng Hạnh²

¹Khoa Giáo dục Chính trị, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

²Trường THPT chuyên Lê Quý Đôn, tỉnh Quảng Trị

THÔNG TIN BÀI BÁO

Quá trình xử lý:

Ngày nhận bài: 31/10/2023

Ngày nhận bản chỉnh sửa: 15/11/2023

Ngày nhận đăng: 18/11/2023

Ngày xuất bản: 20/02/2026

Từ khóa:

Dạy học giải quyết vấn đề;

Môn Giáo dục kinh tế và pháp luật.

TÓM TẮT

Dạy học giải quyết vấn đề là phương pháp dạy học tích cực được áp dụng ở nhiều nền giáo dục trên thế giới. Đây cũng là phương pháp dạy học được khuyến khích thực hiện trong Chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật năm 2018. Nghiên cứu này nhằm làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn của dạy học giải quyết vấn đề; đánh giá kết quả thực nghiệm dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị và đưa ra một số đề xuất nhằm nâng cao hiệu quả của phương pháp dạy học này trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 bắt đầu được triển khai từ năm học 2022 - 2023 đối với lớp 10 ở tất cả các môn học và các hoạt động giáo dục trong đó có môn Giáo dục kinh tế và Pháp luật (trước đây có tên là môn Giáo dục công dân). Đây là môn học giữ vai trò chủ đạo trong việc giúp học sinh hình thành, phát triển ý thức và hành vi của người công dân. Trong đó, nội dung pháp luật ở bậc trung học phổ thông (THPT) được thiết kế với mục tiêu giúp học sinh có hiểu biết về quy định của pháp luật về quyền, nghĩa vụ cơ bản của công dân; tích cực, tự giác học tập và tham gia lao động, sản xuất phù hợp với khả năng của bản thân; có trách nhiệm công dân trong thực hiện đường lối của Đảng và pháp luật của Nhà nước để góp phần bảo vệ, xây dựng Tổ quốc; tôn trọng quyền, nghĩa vụ của tổ chức và cá nhân theo quy định của pháp luật; nhận thức, hành động theo lẽ phải và sẵn sàng đấu tranh bảo vệ lẽ phải, chống các hành vi, hiện tượng tiêu cực trong xã hội (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018b). Để hiện thực hóa qua điểm xây dựng môn học như trên, bên cạnh hệ thống nội dung của môn học được xây dựng chặt chẽ, khoa học thì những phương pháp dạy học tích cực cũng được khuyến khích thực hiện trong đó có phương pháp dạy học giải quyết vấn đề (DHGQVĐ). Phương pháp dạy học này kích thích nhu cầu tiếp nhận tri thức của bản thân người học, từng bước hình thành và phát triển năng lực tư duy khoa học, độc lập, sáng tạo của người học, góp phần xây dựng phương pháp tư duy khoa học, hình thành và phát triển thói quen và năng lực nghiên cứu khoa học, vận dụng những thành tựu khoa học vào vào giải quyết những vấn đề mà thực tiễn đặt ra. Vì thế, việc nghiên cứu để làm rõ những vấn đề lý luận và thực tiễn của việc vận dụng phương pháp dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật sẽ góp phần quan trọng nhằm nâng cao chất lượng dạy học môn học này ở trường trung học phổ thông (THPT).

2. NỘI DUNG

2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn

2.1.1. Cơ sở lý luận

2.1.1.1. Khái niệm dạy học giải quyết vấn đề

Dạy học giải quyết vấn đề (hay còn được gọi là dạy học nêu vấn đề, dạy học dựa trên vấn đề, dạy học dựa vào vấn đề,...) là phương pháp dạy học được nghiên cứu và sử dụng rộng rãi trong cả dạy học truyền thống và

Tác giả liên hệ: Nguyễn Thành Minh;

Địa chỉ e-mail: nguyenthanhminh@dhsphue.edu.vn

DOI: <https://doi.org/10.26459/jse.015.2026>

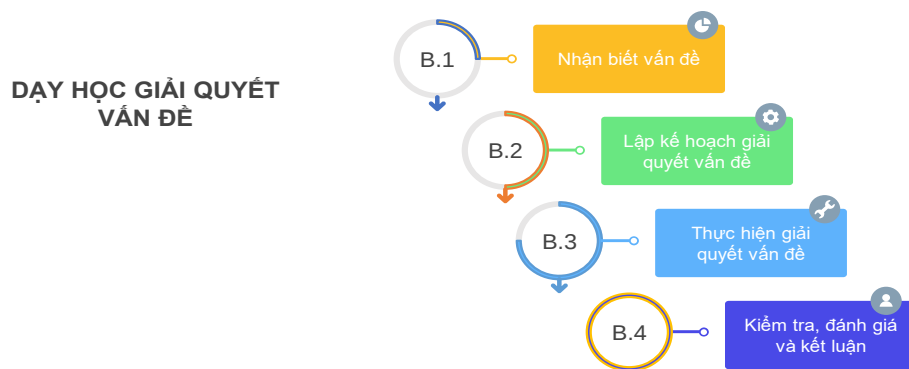
day học hiện đại. Lécène cho rằng: “Day học nêu vấn đề là phương pháp day học trong đó học sinh (HS) tham gia một cách hệ thống vào quá trình giải quyết các vấn đề và các bài toán có vấn đề được xây dựng theo nội dung tài liệu học trong chương trình” (Lécène, 1997). Tác giả Phan Trọng Ngọ, trong tác phẩm “*Day học và phương pháp day học trong nhà trường*” đã đưa ra một định nghĩa tương đối hoàn chỉnh về phương pháp day học nêu vấn đề: “Day học nêu vấn đề là phương pháp day học, trong đó giáo viên tạo ra tình huống có vấn đề, điều khiển người học phát hiện vấn đề, tư giác, tích cực hoạt động giải quyết tình huống, thông qua đó lĩnh hội tri thức, phát triển kỹ năng và đạt được mục đích day học khác” (Phan, 2005).

Nghiên cứu nhiều định nghĩa của các tác giả trong và ngoài nước về day học giải quyết vấn đề, mặc dù cũng có sự khác biệt nhưng các tác giả đều coi day học giải quyết vấn đề là việc tổ chức quá trình day học bằng cách sáng tạo ra các tình huống có vấn đề, tạo ra ở học sinh nhu cầu phát hiện và giải quyết vấn đề nảy sinh, lôi cuốn học sinh tự lực trong hoạt động nhận thức.

Như vậy, day học giải quyết vấn đề là phương pháp day học nhằm phát triển năng lực tư duy và khả năng nhận biết vấn đề của học sinh trong đó học sinh được đặt trong những tình huống có vấn đề đó là tình huống chứa đựng mâu thuẫn nhận thức, thông qua việc giải quyết vấn đề, giúp học sinh hoàn thành mục tiêu của bài học và chương trình môn học.

2.1.1.2. Quy trình day học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10

Day học giải quyết vấn đề bao gồm các bước cụ thể như sau:

Hình 1. Các bước thực hiện day học giải quyết vấn đề.

Bước 1: Nhận biết vấn đề: Giáo viên (GV) đưa người học vào tình huống có vấn đề hoặc GV có thể gợi ý người học tự tạo ra tình huống có vấn đề. Phát biểu vấn đề dưới dạng “mâu thuẫn nhận thức”, đó là mâu thuẫn giữa những cái đã biết với những cái chưa biết và HS muốn tìm tòi để giải quyết vấn đề mâu thuẫn đó. Từ đó, học sinh ý thức được vấn đề nghĩa là ý thức được mâu thuẫn nhận thức và có nhu cầu giải quyết vấn đề.

Bước 2: Lập kế hoạch giải quyết vấn đề: Học sinh huy động vốn kinh nghiệm mà bản thân đã thu lượm được (qua việc đọc sách báo, tham quan thực tế, hoạt động trải nghiệm, thực nghiệm). Từ đó HS đề xuất giả thuyết giải quyết vấn đề, đưa ra các phương án và lập kế hoạch để giải quyết vấn đề theo giả thuyết đã đặt ra.

Bước 3: Thực hiện kế hoạch giải quyết vấn đề: HS tự lực thực hiện kế hoạch, giáo viên theo dõi, hướng dẫn những sai sót. Sau đó, HS đánh giá việc thực hiện giả thuyết đặt ra đã đúng chưa, nếu đúng thì chuyển sang bước tiếp theo, nếu chưa đúng thì quay trở lại bước 2 để chọn giả thuyết khác.

Bước 4: Kiểm tra, đánh giá và kết luận: GV tổ chức cho HS rút ra kết luận hoặc đề xuất về cách giải quyết vấn đề trong tình huống đã được đặt ra, từ đó HS lĩnh hội được tri thức, kỹ năng của bài học hoặc vận dụng được những kiến thức, kỹ năng trong môn học để giải quyết vấn đề trong thực tiễn.

2.1.1.3. Ưu điểm của day học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10

Một là, day học giải quyết vấn đề đặt người học vào vị trí chủ đạo trong vai trò, nhiệm vụ khám phá, chiếm lĩnh tri thức. Nó đòi hỏi ở người học làm thế nào phải có sự cố gắng ở mức độ cao nhất để suy nghĩ, tìm tòi, sáng tạo, với mục đích làm sao có thể giải quyết tốt vấn đề đặt ra. Day học giải quyết vấn đề còn góp phần tạo cơ hội cho người học hứng thú trong học tập, nghiên cứu khoa học, phát huy được trí tuệ, tư duy, óc thông minh của mình, đồng thời rèn luyện phương pháp tự học cho bản thân. Như vậy, day học giải quyết vấn đề

giúp người học phát hiện chính mình, với những sở trường, khả năng tiềm ẩn của bản thân. Qua đó, tạo điều kiện cho người học phát huy tính chủ động, sáng tạo, hình thành khả năng nêu và giải quyết vấn đề thực tiễn linh hoạt.

Hai là, dạy học giải quyết vấn đề không chỉ tạo ra sự nỗ lực, hứng thú ở người học, mà còn tạo ra cho người học khả năng ghi nhớ nội dung tri thức sâu sắc và khả năng tập hợp trí tuệ của tập thể để trong giải quyết vấn đề, đồng thời trau dồi cho người học bản lĩnh tự tin trong học tập và nghiên cứu khoa học. Phương pháp dạy học này góp phần vào việc rèn luyện tư duy phê phán, tư duy sáng tạo cho người học. Trên cơ sở sử dụng vốn kiến thức và kinh nghiệm đã có, học sinh sẽ xem xét, đánh giá, thấy được vấn đề cần giải quyết.

Ba là, dạy học giải quyết vấn đề không chỉ phát huy tính tích cực của người học mà còn tích cực hóa hoạt động của người dạy. Với dạy học giải quyết vấn đề, người giáo viên có thể thực hiện tốt vai trò “trọng tài, cổ vũ”, định hướng người học lĩnh hội tri thức, rèn luyện kỹ năng. Sử dụng phương pháp này sẽ đảm bảo cho người học nắm được tri thức một cách vững chắc, sáng tạo, linh hoạt, đồng thời nắm được cả phương pháp tự học từ đó, tạo nên sự nhiệt tình, hứng khởi cho người học trong quá trình học tập, đồng thời sẽ ghi nhớ kiến thức lâu hơn.

Bốn là, khi sử dụng dạy học giải quyết vấn đề, cách tiếp cận, xử lý, khái thác, chiếm lĩnh tri thức của người học có thể bao phủ trên một diện rộng các trường hợp và các bối cảnh thường gặp; tính chủ động, tinh thần tự giác cũng như động cơ học tập và tinh thần trách nhiệm của người học ngày càng nâng cao. Vì vậy, dạy học giải quyết vấn đề phát triển khả năng tìm tòi, xem xét dưới nhiều góc độ khác nhau. Ngoài ra, nhiều nhà nghiên cứu cũng cho rằng, dạy học giải quyết vấn đề giúp cho người học phát hiện tư duy và khả năng điều tra khoa học. Đây là một trong công việc rèn luyện khả năng bước đầu làm quen với phương pháp nghiên cứu khoa học, làm quen với hoạt động sáng tạo - một phẩm chất, một năng lực vốn rất cần thiết của người lao động mới trong bối cảnh gia tăng cạnh tranh và hội nhập.

2.1.2. Cơ sở thực tiễn

Dạy học giải quyết vấn đề là một trong những phương pháp dạy học được đề xuất thực hiện trong quá trình triển khai giảng dạy Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018, môn Giáo dục công dân được thực hiện ở ba cấp học: Ở cấp tiểu học gọi là môn Đạo đức, ở cấp trung học cơ sở gọi là môn Giáo dục công dân, ở cấp trung học phổ thông gọi là môn Giáo dục kinh tế và pháp luật. Giáo dục kinh tế và pháp luật là môn học được lựa chọn theo nguyện vọng và định hướng nghề nghiệp của học sinh. Chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật là chương trình mở được xây dựng theo hướng tiếp cận phẩm chất và năng lực. Vì vậy, phương pháp dạy học môn học này chú trọng tổ chức, hướng dẫn các hoạt động để học sinh khám phá, phân tích, khai thác thông tin, xử lý tình huống thực tiễn, trường hợp điển hình; tăng cường sử dụng các thông tin, tình huống, trường hợp của thực tế cuộc sống xung quanh, gần gũi với đời sống học sinh trong việc phân tích, đối chiếu, minh họa để các bài học vừa có sức hấp dẫn, vừa nhẹ nhàng, hiệu quả. Đây là môi trường thuận lợi để phương pháp dạy học giải quyết vấn đề phát huy thế mạnh của mình.

Để làm rõ thêm cơ sở thực tiễn của dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị, nghiên cứu đã tiến hành khảo sát một số vấn đề về việc sử dụng phương pháp dạy học này như: mức độ cần thiết của dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật, mức độ vận dụng phương pháp dạy học này trong giảng dạy của giáo viên và giai đoạn của bài dạy mà giáo viên vận dụng. Số lượng giáo viên mà nghiên cứu khảo sát là 13/13 giáo viên giảng dạy môn học này ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị.

Thứ nhất, về sự cần thiết của dạy học giải quyết vấn đề trong dạy học môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị. Theo kết quả khảo sát giáo viên giảng dạy môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10 (tổng số 13/13 giáo viên) ở các trường THPT trên địa bàn thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị về sự cần thiết của việc sử dụng phương pháp dạy học giải quyết vấn đề trong quá trình dạy học các bài pháp luật thuộc chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10, cho thấy có 69,2% giáo viên cho rằng việc sử dụng dạy học giải quyết là rất cần thiết, 30,8 % ý kiến cho rằng sử dụng DHGQVĐ là cần thiết.

Bảng 1. Nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của dạy học giải quyết vấn đề

	Ý kiến	Tỷ lệ %
Cần thiết	4	30,8
Rất cần thiết	9	69,2
Không cần thiết	0	0

Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả

Kết quả từ bảng 1 cho thấy đa phần giáo viên thấy được sự cần thiết của việc sử dụng DHGQVĐ trong

quá trình dạy học các bài pháp luật thuộc chương trình môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10. Đây là phương pháp dạy học tích cực phù hợp với định hướng phát triển phẩm chất và năng lực học sinh. Dạy học dự án cũng là phương pháp dạy học đưa học sinh tiếp cận với cách thức học tập ở những môi trường học tập hiện đại.

Thứ hai, khảo sát mức độ vận dụng dạy học giải quyết vấn đề trong quá trình giảng dạy các bài pháp luật. Kết quả bảng 2 cho thấy có (92,3%) giáo viên thường xuyên sử dụng tình huống có vấn đề và 7,7 % thỉnh thoảng vận dụng THCVĐ trong quá trình giảng dạy. Như vậy, hầu hết giáo viên đều nhận thức rất rõ, muốn vận dụng thành công dạy học giải quyết vấn đề trong dạy học các bài pháp luật. Vì thế, những nghiên cứu sâu hơn về dạy học nêu vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật sẽ góp phần quan trọng trong việc hỗ trợ nâng cao chất lượng giảng dạy môn học này.

Bảng 2. Mức độ vận dụng dạy học giải quyết vấn đề trong quá trình giảng dạy

Mức độ vận dụng THCVĐ	Ý kiến	Tỷ lệ %
Thường xuyên	12	92,3
Thỉnh thoảng	1	7,7
Không bao giờ	0	0

Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả

Ba là: Giai đoạn của bài dạy giáo viên thường vận dụng dạy học giải quyết vấn đề. Kết quả bảng 3 cho thấy, giai đoạn khám phá bài dạy được các giáo viên dạy học theo quan điểm giải quyết vấn đề chiếm tỷ lệ cao nhất: 76,9 %, 15,4 % giai đoạn vận dụng, 7,7% giai đoạn luyện tập, trong đó không có giáo viên nào lựa chọn giai đoạn mở đầu. Như vậy, đa số giáo viên đều ưu tiên đề cao giai đoạn khám phá bài dạy giáo dục pháp luật cần phát huy tính tích cực của học sinh.

Bảng 3. Các giai đoạn của bài dạy giáo viên sử dụng dạy học giải quyết vấn đề

Giai đoạn của bài dạy	Ý kiến	Tỷ lệ %
Mở đầu	0	0
Khám phá	10	76,9
Luyện tập	1	7,7
Vận dụng	2	15,4

Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả

Giai đoạn khám phá bài dạy là giai đoạn lĩnh hội tri thức mới, khối lượng kiến thức nhiều, kết nối với các bài đã học trước đó. Đây là lý do giáo viên ưu tiên sử dụng dạy học giải quyết vấn đề trong giai đoạn này. Tuy nhiên, phương pháp dạy học này vẫn có thể được thực hiện và đạt hiệu quả cao trong các giai đoạn khác như: mở đầu, luyện tập, vận dụng tùy vào việc lựa chọn vấn đề học tập. Vì thế, nắm vững lý thuyết và kỹ năng thực hành phương pháp dạy học này sẽ giúp giáo viên tự tin hơn trong việc triển khai phương pháp ở tất cả các giai đoạn của bài học môn giáo dục kinh tế và pháp luật.

2.2. Một số đề xuất nâng cao hiệu quả dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị

Thứ nhất, những vấn đề cần có tính thời sự và có thể gắn với thực tiễn địa phương. Trong quá trình dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị, giáo viên chú ý sử dụng những vấn đề có tính thời sự gắn với thực tiễn địa phương như: Về quản lý và thực hiện hoạt động khắc phục hậu quả bom mìn vật nổ sau chiến tranh; tội phạm ma túy trong môi trường học đường; thực trạng vi phạm giao thông của học sinh THPT; quy định về phòng chống bạo lực học đường ở thành phố Đông Hà, Quảng trị, thực hiện pháp luật về kinh tế ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị... Những vấn đề trên đáp ứng nguyên tắc đảm bảo tính thực tiễn trong giảng dạy môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường trung học phổ thông. Đây là nguyên tắc đòi hỏi trong quá trình dạy học môn môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường THPT, người giáo viên bộ môn phải đảm bảo làm cho tri thức của môn học gắn liền với thực tiễn sinh động của cuộc sống, làm cho tri thức của môn học thực sự trở thành cơ sở, động lực thôi thúc HS hành động theo lẽ phải. Bên cạnh đó với những vấn đề mang tính thời sự gắn với thực tiễn địa phương sẽ tạo động lực lớn hơn cho học sinh khi khám phá và giải quyết. Quá trình giải quyết vấn đề đó cũng chính là quá trình phát triển phẩm chất và năng lực người học để có thể giải quyết những vấn đề thực tiễn phức tạp tiếp theo có thể xảy ra.

Thứ hai, có thể sử dụng dạy học giải quyết vấn đề trong giai đoạn mở đầu bài học. Trong kết quả khảo sát người dạy, đa số giáo viên giảng dạy môn học này ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị đều sử dụng dạy học nêu vấn đề trong giai đoạn “khám phá” (76,9%), “luyện tập” (7,7%), “vận dụng” (15,4%). Không có giáo viên

nào được hỏi sử dụng dạy học nêu vấn đề trong giai đoạn mở đầu bài học. Điều này có lẽ xuất phát từ sự nhầm lẫn khi cho rằng tất cả các bước của dạy học nêu vấn đề cần phải được hoàn thành trong một hoạt động dạy học. Giai đoạn “mở đầu” hay “khởi động” với đặc thù là xác định vấn đề học tập và tạo hứng thú cho quá trình học tập tiếp theo nên không được ưu tiên nhiều thời gian để giải quyết một vấn đề, đặc biệt là những vấn đề có tính phức tạp. Tuy nhiên, nếu xem các giai đoạn của bài học như là một quá trình giải quyết vấn đề của học sinh dưới sự hướng dẫn của giáo viên thì giai đoạn “mở đầu” hay “khởi động” sẽ phát huy mạnh mẽ vai trò của mình khi giới thiệu các vấn đề, tạo động lực để học sinh khám phá kiến thức và giải quyết vấn đề và qua đó hình thành, phát triển những phẩm chất và năng lực đáp ứng yêu cầu cần đạt của bài học.

Thứ ba, cần kết hợp dạy học giải quyết vấn đề với các phương pháp, kỹ thuật dạy học tích cực và phương tiện dạy học hiệu quả. Để dạy học nêu vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật phát huy được tính tích cực, hiệu quả thì giáo viên cần đầu tư trong việc lựa chọn và thiết kế khoa học các vấn đề dạy học. Bên cạnh đó, giáo viên cũng cần kết hợp với các phương pháp dạy học tích cực (thảo luận nhóm, trò chơi, tình huống, dự án...), các kỹ thuật dạy học hiệu quả (sơ đồ tư duy, bể cá, KWL, khăn trải bàn...) và các phương tiện dạy học hiện đại (máy chiếu, bảng thông minh, các phần mềm dạy học, phần mềm kiểm tra đánh giá,...) để nâng cao hiệu quả dạy học, tránh sự đơn điệu trong việc sử dụng phương pháp dạy học. Những phương pháp, kỹ thuật dạy học và phương tiện dạy học nêu trên sẽ hỗ trợ giải quyết vấn đề nhanh và hiệu quả hơn.

2.3. Thực nghiệm đánh giá hiệu quả dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị

2.3.1. Về phương án thực nghiệm

Nghiên cứu đã sử dụng phương án thực nghiệm đối chứng để kiểm định tính khả thi của dạy học giải quyết vấn đề trong Giáo dục kinh tế và pháp luật. Thực nghiệm được tiến hành ở 3 trường THPT ở Thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị gồm: Trường THPT Chuyên Lê Quý Đôn, Trường THPT Đông Hà, Trường Phổ thông liên cấp Cao đẳng sư phạm Quảng Trị năm học 2022- 2023. Mỗi trường nghiên cứu lựa chọn 1 lớp thực nghiệm và 1 lớp đối chứng (bảng 4).

Bảng 4. Danh sách các lớp thực nghiệm và đối chứng

STT	Tên trường	Tên lớp thực nghiệm	Tên lớp đối chứng
1	THPT Chuyên Lê Quý Đôn	10 Chuyên Anh	10 Chuyên Tin
2	THPT Đông Hà	10 D4	10 D5
3	Phổ thông liên cấp Cao đẳng sư phạm Quảng Trị	10 C	10 D

Các điều kiện giảng dạy ở lớp thực nghiệm và lớp đối chứng như sĩ số lớp, trình độ trước khi thực nghiệm, cơ sở vật chất dạy học... đều được nhóm nghiên cứu khảo sát và đảm bảo tương đương nhau. Giáo viên tiến hành thực nghiệm có chuyên môn, yêu nghề và kinh nghiệm giảng dạy môn học. Nhóm nghiên cứu đã *trao đổi và thống nhất với giáo viên dạy thực nghiệm về mục đích, nội dung và các yêu cầu khác của thực nghiệm, sau đó đã tiến hành tổ chức dạy học theo quy trình đã thống nhất. Nội dung giảng dạy thực nghiệm là: Bài 17: Hiến pháp nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam về kinh tế, văn hóa, giáo dục, khoa học, công nghệ và môi trường.*

Sau khi tiến hành thực nghiệm, nhóm nghiên cứu phân tích, đánh giá kết quả dạy học môn GDKT&PL phần Giáo dục pháp luật ở các trường THPT thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị qua quan sát mức độ hứng thú với giờ học của học sinh; mức độ tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh khi tham gia giải quyết vấn đề trước những tình huống giáo viên đưa ra; qua kết quả kiểm tra 15 phút, bài kiểm tra cuối kì 2 của học sinh về các kiến thức pháp luật trong chương trình GDKT&PL lớp 10; qua điều tra xã hội học đối với 260 học sinh; trao đổi chuyên môn với 3 giáo viên tham gia giảng dạy các lớp thực nghiệm, lớp đối chứng và các giáo viên trong tổ bộ môn đi dự giờ.

2.3.2. Đánh giá, nhận xét kết quả thực nghiệm

Thứ nhất, về mức độ hứng thú với bài học của học sinh. Qua kết quả khảo sát và quan sát lớp học cho thấy: ở các lớp thực nghiệm, mức độ hứng thú của học sinh cao hơn so với lớp đối chứng. Kết quả được thể hiện qua bảng 5 dưới đây:

Bảng 5. Mức độ hứng thú học tập của học sinh

Lớp	TS	CÁC MỨC ĐỘ		
		Rất hứng thú	Bình thường	Phân vân
TN	130	72 (55,4%)	50 (38,5%)	8 (6,2%)
ĐC	130	58 (44,6%)	64 (49,2%)	8 (6,2%)

Nguồn: Kết quả khảo sát của tác giả

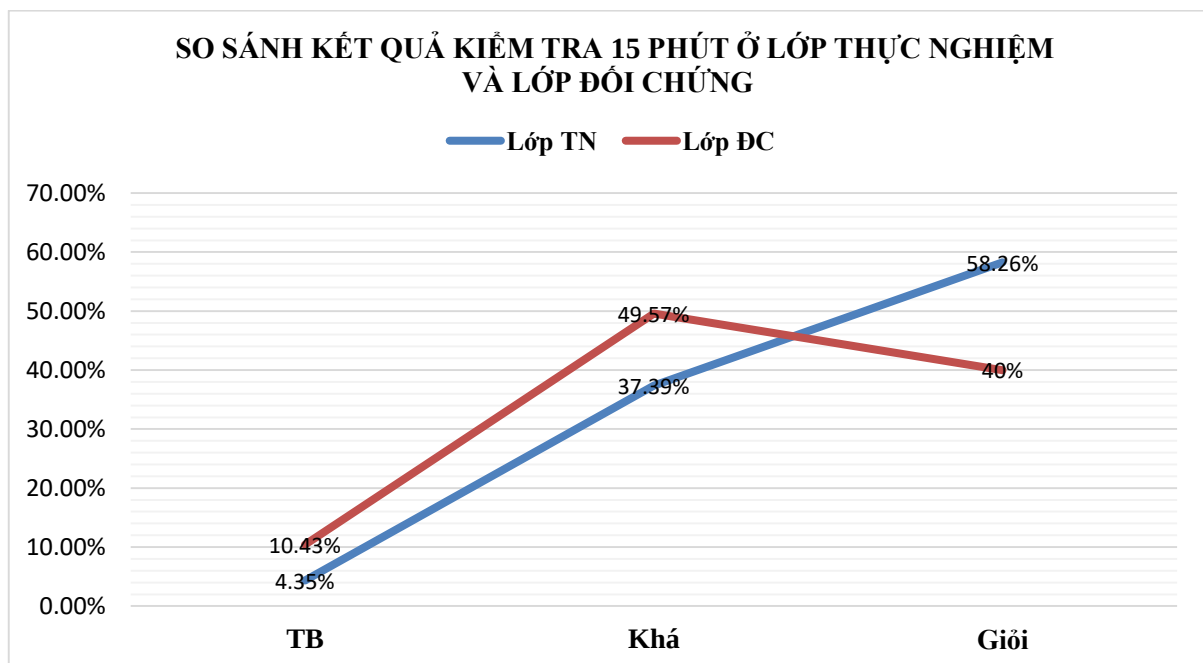
Bảng thống kê kết quả khảo sát cho thấy rất nhiều học sinh đều có hứng thú trong tiết học thực nghiệm. Tổng số HS của các lớp thực nghiệm là 130 các em đều có những ý kiến tích cực sau bài học. Đây là cơ sở đầu tiên cho thấy ưu điểm của dạy học nêu vấn đề trong nội dung pháp luật. Trong các thức dạy học này học sinh đã xử lý các tình huống có vấn đề, tổ chức học tập theo nhóm, phát biểu các ý kiến xây dựng bài học, nghiêm túc, chủ động hoàn thành nhiệm vụ học tập dưới sự hỗ trợ của giáo viên.

Thứ hai, kết quả kiểm tra 15 phút của học sinh. Trên phạm vi 3 trường THPT ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị, có thể thấy sự khác nhau về tỷ lệ điểm giỏi, khá, trung bình, giữa các lớp thực nghiệm và lớp đối chứng đồng thời có sự khác biệt giữa các trường với nhau (bảng 6). Với lớp thực nghiệm, phần lớn học sinh đạt điểm khá giỏi, số học sinh đạt điểm yếu, kém, trung bình chiếm tỷ lệ thấp. Khi so sánh với các lớp đối chứng, có thể thấy tỷ lệ học sinh đạt điểm khá, giỏi ở các lớp đối chứng chưa nhiều, số học sinh có điểm kiểm tra 15 phút ở mức trung bình ở trường phổ thông liên cấp Cao đẳng sư phạm Quảng Trị vẫn còn nhiều.

Bảng 6. Kết quả kiểm tra 15 phút ở lớp đối chứng và thực nghiệm

	Học sinh	SL	TB	Khá	Giỏi
Lớp TN	THPT Chuyên Lê Quý Đôn	35	0	10	25
	THPT Liên cấp CĐSP	35	3	20	12
	THPT Đông Hà	45	2	13	30
	Tổng số	115	5	43	67
	Tỷ lệ	100%	4,35%	37,39%	58,26%
Lớp ĐC	THPT Chuyên Lê Quý Đôn	35	1	14	20
	THPT Liên cấp CĐSP	35	8	20	7
	THPT Đông Hà	45	3	23	19
	Tổng số	115	12	57	46
	Tỷ lệ	100%	10,43%	49,57%	40%

Như vậy, điểm kiểm tra 15 phút giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng có sự khác biệt cơ bản. Ở lớp thực nghiệm, tỷ lệ học sinh đạt điểm khá chiếm 37,39%; điểm giỏi chiếm 58,26%; học sinh đạt điểm trung bình là 4,35%. Trong khi đó, ở các lớp đối chứng, học sinh đạt điểm trung bình là 10,43%. Có thể thấy rõ sự khác biệt này qua biểu đồ 1 dưới đây:

Biểu đồ 1. Đường phân phối điểm số bài kiểm tra 15 phút ở lớp đối chứng và thực nghiệm.

Kết thúc quá trình thực nghiệm, chúng tôi tiến hành cho các em làm bài kiểm tra cuối kì 2 năm học 2022-2023. Kết quả kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng được phản ánh như sau: Tổng hợp số liệu điểm kiểm tra của học sinh lớp thực nghiệm và lớp đối chứng, cho chúng ta thấy có sự khác biệt hơn hẳn về điểm số ở các mức độ trung bình, khá và giỏi.

Bảng 7. kết quả kiểm tra cuối kỳ ở lớp đối chứng và thực nghiệm

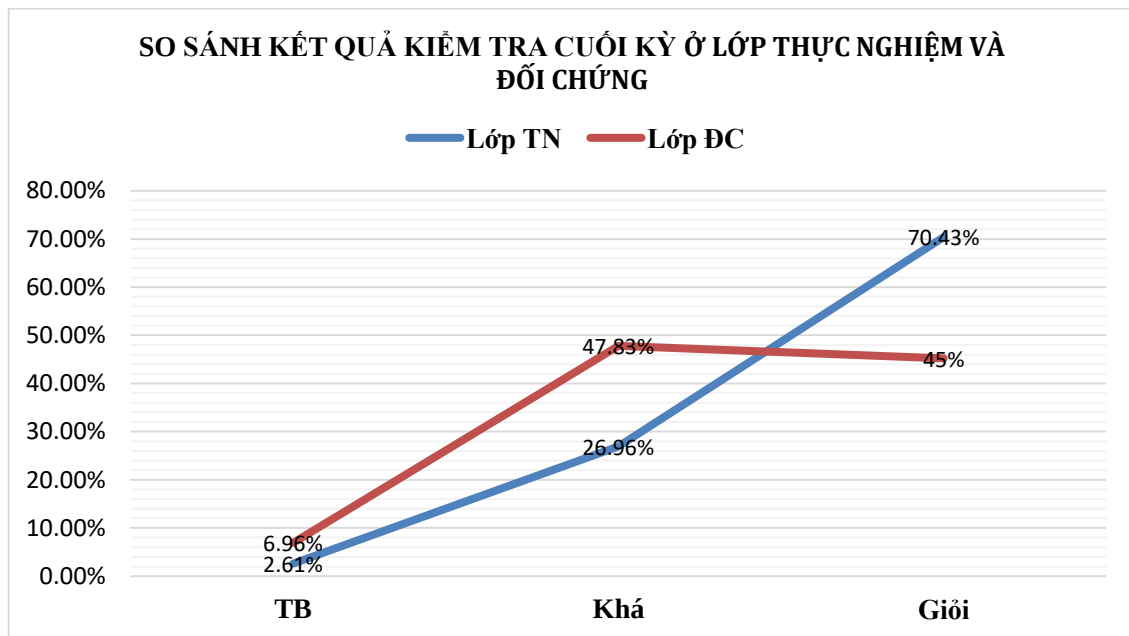
	Học sinh	SL	TB	Khá	Giỏi
Lớp TN	THPT Chuyên Lê Quý Đôn	35	0	5	30
	THPT Liên cấp CĐSP	35	2	18	15
	THPT Đông Hà	45	1	8	36
	Tổng số	115	3	31	81
	Tỷ lệ	100%	2,61%	26,96%	70,43%
Lớp ĐC	THPT Chuyên Lê Quý Đôn	35	0	13	22
	THPT Liên cấp CĐSP	35	7	20	8
	THPT Đông Hà	45	1	22	22
	Tổng số	115	8	55	52
	Tỷ lệ	100%	6,96%	47,83%	45%

Kết quả bảng 7, lớp thực nghiệm có tỷ lệ học sinh đạt điểm cao hơn lớp đối chứng cụ thể là:

Điểm trung bình của lớp đối chứng chiếm 6.96 % cao hơn điểm trung bình ở lớp thực nghiệm 2,61%.

Điểm khá của lớp thực nghiệm là 26,96 % cao hơn điểm khá ở lớp đối chứng là 47,83 %.

Điểm giỏi của lớp thực nghiệm là 70,43% cao hơn hẳn điểm giỏi ở lớp đối chứng là 45%. Sự khác biệt này được thể hiện qua biểu đồ 2 dưới đây:

Biểu đồ 2. Đường phân phối điểm số bài kiểm tra cuối ở lớp đối chứng và thực nghiệm.

Thứ ba, kết quả kiểm tra cuối kì 2 của học sinh. Như vậy chất lượng của lớp thực nghiệm qua 2 lần kiểm tra đều cao hơn hẳn so với lớp đối chứng. Điều đó có thể khẳng định sự khác biệt về kết quả học tập của 2 nhóm lớp là do giáo viên sử dụng những phương pháp dạy học khác nhau. Kết quả thực nghiệm là ổn định đáng tin cậy, thực hiện đúng quy trình dạy học giải quyết vấn đề. Như vậy nếu áp dụng tốt dạy học giải quyết vấn đề trong quá trình dạy học sẽ giúp phát huy được phẩm chất nhân ái và trách nhiệm, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo, năng lực điều chỉnh hành vi cho học sinh.

Kết quả dạy thực nghiệm ở trường THPT Chuyên Lê Quý Đôn, trường THPT Đông Hà, trường phổ thông liên cấp Cao đẳng sư phạm Quảng Trị, chứng minh được những ưu điểm của dạy học giải quyết vấn đề trong dạy học môn GDKT&PL lớp 10 (phần giáo dục pháp luật). Kết quả này là cơ sở quan trọng ban đầu để giáo viên tiếp tục tin tưởng, nghiên cứu, sử dụng phương pháp dạy học này ở những chủ đề dạy học tiếp theo của chương trình.

3. KẾT LUẬN

Dạy học giải quyết vấn đề là phương pháp dạy học quen thuộc đã được sử dụng hiệu quả trong suốt lịch sử giáo dục và đào tạo. Trong giai đoạn hiện nay, với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, kỹ thuật và công nghệ,

nhiều hình thức, phương pháp và kỹ thuật dạy học hiện đại ra đời nhưng dạy học giải quyết vấn đề vẫn được đề xuất, khuyến khích thực hiện trong chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Điều này đã khẳng định được sức sống và tính hiệu quả của phương pháp dạy học này.

Nội dung pháp luật trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật lớp 10 là môi trường thuận lợi để phương pháp dạy học giải quyết vấn đề thể hiện được hiệu quả dạy học của mình. Bởi vì mục tiêu của giáo dục pháp luật không chỉ là hiểu biết pháp luật mà còn là những phẩm chất và năng lực để có thể giải quyết đúng đắn các vấn đề pháp luật trong cuộc sống.

Nghiên cứu này chỉ dừng lại ở việc làm rõ một số vấn đề cơ bản về lý luận và thực trạng của dạy học giải quyết vấn đề trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật (phần pháp luật) và từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả dạy học nêu vấn đề trong môn học này ở thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị. Một số kết luận mà nghiên cứu đưa ra vẫn còn những hạn chế nhất định. Vì vậy, đề tài rất cần được quan tâm thực hiện ở những cấp độ cao hơn nhằm đem lại những giá trị lớn hơn trong việc nâng cao hiệu quả dạy học trong môn Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường trung học phổ thông.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018a). *Chương trình giáo dục phổ thông: Chương trình tổng thể* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018b). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- Lécène, I. I. (1997). *Dạy học nêu vấn đề* (Phạm Tất Đắc, Trans.). Nhà xuất bản Giáo dục.
- Phan, T. N. (2005). *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*. Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.

Employing problem-based learning to teach Economics and Law Education - grade 10 in Dong Ha city, Quang Tri province

Nguyen Thanh Minh¹, Le Thi Hong Hanh²

¹Faculty of Political Education, University of Education, Hue University

²Le Quy Don High School for the Gifted, Quang Tri Province

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 31 October 2023

Received in revised form: 15 November 2023

Accepted: 18 November 2023

Published: 20 February 2026

Keywords:

Problem-based Learning;

Economics and Law Education.

Corresponding author:

Nguyen Thanh Minh

E-mail address:

nguyenthanhminh@dhsphue.edu.vn

ABSTRACT

Problem-based learning is an active teaching method which has been widely applied in many educational systems around the world. It is also advisable to employ this method to teach the subject of Economics and Law Education 2018. This research aims to clarify the theoretical and practical basis of problem-based learning; evaluate its experimental results in the subject of Economics and Law Education in Dong Ha city, Quang Tri province and offer some suggestions to improve the effectiveness of this teaching method in the subject of Economics and Law Education.